

Ljubljana po potresu 1895—1910. (Knjigo so spisali magistratni uradniki ter sta jo uredila mag. komisar Fran Govékar in mag. svetnik dr. Miljutin Zarnik). Tiskarna Drag. Hribar, 1910. M. 4°. 171 str. + načrt Ljubljane.

Iz potresnih razvalin je vstala moderna Ljubljana, središče slovenskega narodnega življenja. In ta preporod naše metropole nam kaže v besedi in sliki elegantno opremljeni album, najsijajnejše izpričevalo vztrajnemu delu naprednega občinskega sveta in za mestno blaginjo prezaslužnega bivšega župana Ivana Hribarja, častnega meščana ljubljanskega. — Izmed preosnov mestnih uradov naj omenimo ločitev mestnega arhiva od registrature. Ker hrani mestni arhiv poleg listin tudi mnogo dragocenih knjig, se je ustanovila kot poseben oddelek registrature l. 1900. še mestna knjižnica, ki šteje danes že nad 2000 knjig, zvezkov in časnikov. Izvršile so se važne preuredbe v organizaciji policije, kakor so novi prevozniški red, cestno-polijski red, reorganizacija mestne policijske straže, popisovalni in anagrafski urad. V Ljubljani imamo tri mestne ubožnice. Največ je vplival potres na razvoj stavbnih obrtov; živahna stavbna delavnost je porodila nekaj novih obrtov, katerih prej nismo imeli v Ljubljani, n. pr. izdelovanje umetnega kamenja, stavbno kiparstvo, izdelovanje parketov, izdelovanje žične mreže. Mestna posredovalnica za delo in stanovanja posreduje v vseh kategorijah raznih poklicev in v vseh vrstah stanovanj brez izjeme. Mnogo je storilo mesto za vojaštvo in vojašnice, nenavadno se je razvilo in popolnilo šolstvo; ustanovitev slovenskega vsučilišča je bil občinskemu svetu najvišji vzor. Zdravstvene razmere so se po potresu blagodejno izboljšale; izdelal se je nov regulacijski načrt, ki je vpošteval vse higijenske zahteve, in zasnoval se je načrt kanalizacije. Kot poseben napredek v zdravstvenem oziru nam je omeniti uvedbo šolskih zdravnikov. Za vzorni mestni vodovod si je pridobil največjih zaslug Ivan Hribar. Mestna elektrarna skrbi za razsvetljavo ulic in za električno cestno železnico; ugodno vpliva električna gonilna sila na razvoj malega obrta. — Od potresa do meseca aprila 1910 je bilo 436 novih stavb, 665 prizidav, 325 prizidav; izvršile so se tudi stavbne izpremembe ljubljanskih cerkva. Z osnovanjem lastne mestne drevsnice so se počeli razvijati mestni nasadi; pravi kras Ljubljane je Bleiweisov nasad; ob njegovem vходу se blešči spomenik začetniku slovenske književnosti, Primožu Trubarju. Nasad pred justično palačo diči cesarjev spomenik, Marijin trg pa Prešernov; največ privlačnosti pa imajo za Ljubljančana tivolski nasadi. Potres je odstranil celo vrsto vijugastih uličic, in Ljubljana se je začela razvijati tudi v umetniškem oziru. — Čast in iskreno hvaležnost možu, ki nam je z jekleno energijo ustvaril moderno Ljubljano!

Dr. J. Š.

Koledar (Vestnik XXV.) šolske družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1911. Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani. Tisk „Narodne tiskarne“. 1910. 8°. 176 str. + naznanila. Cena 1 K 20 v.

Za običajnim koledarskim delom čitamo pristrčno življenjepisno črtico o Karlu Kotniku, ki je v svoji oporoki imenoval našo šolsko družbo za dediča in postal s tem „zlatim pismom“ njen največji dobrotnik. „Kaj so proti tej listini pergamenasta pisma, ki so se z njimi valila težka bremena na naše sužne dede? S Karla Kotnika oporočno listino prihaja svoboda naši deci, rešitev iz tujih spon.“ Seveda za to veliko kulturno nalogo naše družbe je treba gmotnih prispevkov vseh zavednih Slovencev, kajti sovražni naval je ljut, in le združena obramba mu more zaježiti pot. — V lanskem Vestniku je priobčil R. Orel zanimiv članek „Med beneškimi Slovenci“ in letos je napisal isti pisatelj važno razpravo o „Slovenskem šolstvu ob jezikovni meji na Goriškem“, v kateri nam je očrtal predvsem jezikovno mejo ter